

חכמינו בתורתנו

גליון לא • שנה א'
פרשת כי תשא – פורים
שנת תשפ"ה לפ"ק

הוצאה לאור
חידושי תורה
של בעלי בתים
העושים תורתם
קבע ומלאכתם
עראי

מדור תורתם קבע

**'ואנכי הסתר אסתיר' –
התחזקות באמונה גם
בעת הסתר פנים**

בגמ' (חולין קלט:) **אסתר מן התורה מנין** (דברים לא, יח) **'ואנכי הסתר אסתיר'**. ולכאורה אינו מובן השאלה והתירוץ, מה בא הגמ' להשיענו בזה ששמה של אסתר נרמז בתיבות אלו, ובוודאי יש בזה כוונה עמוקה.

ואפשר לבאר בהקדם מה שראיתי בספה"ק בית אהרן (לפורים), **דבנס פורים שהיה בימי מרדכי ואסתר היה התגלות הנסים בכל העולמות, גם בסתר המדרגה, ובכל שנה ושנה מתעוררים הנסים האלו אף בגלות ובהסתר**. והנה כתיב (תהלים צב, ג) 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', ומדייק הבית אהרן דיש להבין למה גבי בוקר כתוב הלשון 'להגיד' וגבי לילות כתוב הלשון 'ואמונתך', אלא ביאור הענין הוא ד'בבוקר' היינו בעת התגלות החסדים שהיא בחי' 'בוקר' צריך 'להגיד' ולשורר להשי"ת שירות ותשבחות בפה באיתגליא, אבל בגלות ובהסתר שהיא בחי' 'לילה', שהחסדים הם באיתכסיא, אז העיקר הוא לעבוד את השי"ת ב'אמונה', שהרי האמונה היא ג"כ באיתכסיא בתוך ליבו של אדם, ואין הדבר גלוי כלפי חוץ עד היכן מדריגת האמונה של האדם.

וזוהו 'להגיד בבוקר חסדך', בעת התגלות החסדים בבחי' 'בוקר' אז צריך להגיד בפה שירות ותשבחות על חסדי השי"ת, 'ואמונתך בלילות',

– המשך בעמוד ב' <

מדור שיעורי לב

דברי תורה ע"י הדחנים אפורסאים

**לא יצא ידי חובתו גם בשאר דברים
המשכרים, ועוד יש לדייק למה נקט
לשון 'איניש' דוקא ולא אדם.**

ויתבאר הדבר על פי מה שמצינו בדברי חז"ל שבאותו הדור היה שם פגם בענין האמונה, כמו שמצינו במס' מגילה (יב.) שגזירת המן היה עונש לישראל על שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר, עיי"ש, וגם במעשה דנס פורים נכשלו ישראל בענין ע"ז שהרי המן עשה עצמו אלוה והשתחוו לו (עי' סנהדרין סא:). גם מצינו (מגילה יג.) שהלשין המן על ישראל 'דמפקי לכולא שתא בשה"י פה"י, ופירש"י 'שבת היום פסח היום', ולכאורה למה הזכיר דווקא שני

– המשך בעמוד ב' <

**שותיית יין בפורים
מביא לתשובה
מאהבה ומכפר על
פגם האמונה**

אמרו חז"ל (מגילה ז:) חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, וכמה קולמוסים כבר נשתברו לבאר עומק כונת רבותינו ז"ל במה שאמרו שחייב לבסומי כולי האי, ואף אני אענה חלקי בעזר צורי ממעל. עוד יש לדקדק במאמר הנ"ל דהנה רש"י ז"ל פירש לבסומי 'להשתכר ביינ', ולכאורה אם יש ענין להרבות בשמחה עד דלא ידע, מדוע

מדור תורתם קבע

– המשך מעמוד א' <

שבשעה שיש הסתר פנים צריך האדם להתחזק באמונה שהיא באיתכסא, עכ"ד.

ועפ"ז יתבאר דברי הגמ' 'אסתר מן התורה מנין, היינו מנין אנו יכולים ללמוד מן התורה שבעת שיש הסתר פנים ח"ו בבחי' 'איתכסא' צריך האדם ג"כ להאמין באמונה שלימה שהשי"ת נמצא בתוך ההסתרה, וע"ז בא התיורץ 'ואנכי הסתר אסתיר', 'ואנכי' רומז לאמונה כידוע, 'הסתר אסתיר', היינו שהאמונה נמצא בתוך ההסתרה, וגם בשעה שיש ח"ו הסתר פנים יש לנו להתחזק שהשי"ת עמנו משגב לנו אלקי יעקב סלה.

(הרה"ג ר' נתן דוד
ראזענבערגער שליט"א)

⊗

אסתר המלכה ביקשה שיהא השם שלם והכסא שלם

ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך עד חצי המלכות וינתן לך, ותאמר אסתר אם על המלך טוב יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי לו (אסתר ה, ג-ד). במלחמת עמלק כתיב (שמות יז, טז) ויאמר כי יד על כס ק-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור, ופירש"י נאמר 'כס', ולא נאמר 'כסא', ואף השם נחלק לחציו, גשבע הקדוש ברוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם. נמצא שעמלק הוא זה שגורם שאין השם שלם ואין הכסא שלם, ודבר זה נקרא 'חצי המלכות', כי הוא חוצץ במלכות שמים.

ועל פי זה נראה לבאר את פסוקי המגילה, דהנה כאשר באה אסתר לפני המלך אחשוורוש, להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה, היה בקשתה למחות מן העולם לגמרי את שמו של עמלק, אשר הוא גורם שיהיה בחינה של 'חצי המלכות', שהרי אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה שמו של עמלק, וממילא כשימחה שמו של עמלק יהיה השם שלם והכסא שלם, ונזכה לגאולה השלימה ולעולם התיקון. אך אחשוורוש לא הסכים לכך, ואמר לה 'מה בקשתך עד חצי המלכות וינתן לך', וכמו שדרשו חז"ל (מגילה טו:) עד חצי המלכות ולא כל המלכות, ולא דבר שחוצץ למלכות, ומאי ניהו בנין בית המקדש,

ימים אלו, אלא דשבת ופסח הם יסוד האמונה כידוע, וזה מה שלא היה המן יכול לסבול.

אמנם ביום הפורים עשו ישראל תשובה כהוגן, והדר קבלוה בימי אחשוורוש כדרשו חז"ל במס' שבת (פח.), והנה הכפרה על חטא עבודה זרה הוא להרבות באמונה, כמו שמצינו במס' שבת (קט:) דהשומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלים לו, כי שבת הוא מקור האמונה, ועל ידי ששומר שבת מראה בעצמו שבעצם הוא מאמין בה'.

וביסוד זה ששבת רומז על האמונה, יש לבאר מה שתיקנו חז"ל לקדש את השבת על היין דוקא, על פי מה שכתב רבי אליהו הצרפתי בספרו נער בוכה (דרוש ל"ז) דענין היין רומז על האמונה, שכשאתם מסתכל בענבים אינו רואה רק ענבים, ואם יאמרו לו שיש להוציא מזה משקה משובח פי כמה מהענבים עצמם הלא ישחק מזה, אמנם האמת הוא שהחלק הנעלם מעין האדם הוא פי כמה יותר ממה שהוא רואה, עיי"ש שהאריך בה. ולפי זה יש לומר דהיינו טעמא שבשעת קידוש הרומז על האמונה יהיה לפניו כוס יין דוקא.

ולפיכך יש לומר טעם שתיקנו רבותינו ז"ל שבפורים ישתכרו בין דייקא כדפירש"י, דמכין ישראל פגמו במעשה דפורים בענין האמונה, הוצרכו לתקן זאת על ידי שתית יין המורה על האמונה.

ובזה יובן אמרם ז"ל 'חייב איניש לבסומי בפוריא', דמכין שבשעת גזירת המן פגמו ישראל בענין האמונה, לכן כדי לתקן פגם זה בא החיוב שביום הפורים ישתו יין הרומז על האמונה, ועל ידי שיתאמצו באמונה יכופר להם מה שפגמו בענין האמונה בשעת גזירת המן.

ולזה נקטו הלשון חייב 'איניש' דוקא, לרמוז על ענין עבודה זרה שנכשלו בה דור אנוש, דהיינו שהעצה לכפר על חטא עבודה זרה הוא שישתה יין כדי להתחזק באמונה, עד שיגיע למדרגה 'דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', דהיינו שעל ידי תשובה מאהבה יתפכו העבירות שלו לזכויות, ולא יהיה חילוק בין העבירות המרומזים ב'ארור המן' להזכויות המרומזים ב'ברוך מרדכי'.

(הרה"ח ר' פנחס מרדכי וועבער הי"ו)

מצוה להרבות באכילה ובשתית יין בפורים עד שלא ירגיש אם נהנה מכך או לאו

אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז.). איתא בס' הישר והטוב להרה"ק מליסקא לבאר ענין 'חייב איניש לבסומי' וכו', דידוע שהגימטריא של 'ברוך מרדכי' שוה לגימטריא של 'ארור המן', אך החילוק הוא, שאצל 'ארור המן' המנין המרובה הוא קודם ואח"כ המנין המועט, דהיינו תיבת 'ארור' הוא מרובה במספרו יותר מתיבת 'המן', וזה רומז לרשעים שתחילתן שלוה וסופן יסורים, שנהנים מהעוה"ז אבל בעוה"ב הם בצער, לכן אצל המן נכתב הגימ' הגבוה קודם להגימ' נמוך, אבל אצל 'ברוך מרדכי' מקודם המנין המועט ואח"כ המנין המרובה, כי תיבת 'ברוך' מספרו נמוך ממספר של 'מרדכי', לרמז שהצדיקים תחילתן יסורים זמן מועט וסופן שלוה עד עולם, לכן הקדים הגימ' הנמוכה 'ברוך' לגימ' הגבוה 'מרדכי'.

והנה בכל ימות השנה צריך האדם להתנהג עצמו בדרך הצדיקים, שלא לאכול ולשתות יותר מדאי רק כדי ההכרח, ולא כדרך הרשעים שהם זוללים וסובאים, אבל בפורים מצוה לנהוג בתוספת אכילה ושתיה, וזהו הפירוש 'חייב איניש לבסומי בפוריא', כי פורים הוא זמן לאכול ולשתות, 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', היינו שלא ירגיש בפורים חילוק בין זה לזה, שלא יחשוב אם הוא נהנה מעוה"ז, אלא 'עד דלא ידע בין ארור המן שנהנה מעוה"ז ל'ברוך מרדכי' שאינו נהנה מעוה"ז, עכ"ד.

ואפשר להוסיף דלכן המצוה דוקא ביין, משום שאצל יין אמרו חז"ל שנסתנה למעליותא ולכן קובע ברכה לעצמו, והרמז בזה כמו 'ברוך מרדכי' שמנין המועט

מדור מעמקי לב

מדור תורתם קבע

- המשך מעמוד ב' <

קודם למרובה, לרמזו הצדיקים תחילתן יסורים וסופן שלווה היינו שנשתנו למעלותא.

ובדרך צחות, דהנה יש אנשים ששתיית יין אצלם בבחי' 'תחילתן שלווה', בשעת שתי, אבל 'סופן יסורים' כי לאחריו יש להם יסורים ע"י כובד היין בבטנם ובמוחם, ולעומת זה יש אנשים אשר אדרבה 'תחילתן יסורים', כי עצם שתיית היין קשה להם מאוד, ו'סופן שלווה', שאחרי ששתו הם נעשים בגילופין וטוב לבם במשתה, וזהו מה שאמרו חז"ל 'חייב איניש לבסומי בפורי' עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, שישתה האדם יין הן אם הוא במצב של 'תחילתן שלווה' כמו 'ארור המן', והן אם הוא במצב של 'תחילתן יסורים' כמו 'ברוך מרדכי'.

(הרה"ח ר' מרדכי דוד עסטרייכער הי"ו)

ע"י המשתה ושמחה בפורים יכול האדם לפרוע מחובותיו לפני השי"ת

אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפורי' עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז:). ידוע המאמר מהרה"ק מקאלוב זי"ע [ויש שמייחסים זאת להרה"ק ר' הירצקא מראצפערט זי"ע] שאמר פעם בירח האיתנים, לבאר הטעם מה שמרדכי ומשמחין כל כך בשמחת בית השואבה ובשמחת תורה, ע"פ משל לאחד שבא לבית מלון, וצוה לתת לו מכל טוב, מאכלים טובים וחדר נאה ביותר, ככה עשה לא יום אחד ולא יומיים, עד שבא בעה"ב אצלו עם חשבון גדול שישלם, אמר האורח שאין לו לשלם, אמר לו הבעה"ב א"כ אמסור אותך לשר העיר שיתן אותך אל בית הסוהר, אמר לו האורח ומה יהיה לך מזה, הלא עי"ז לא ישולם החוב ולא תרויח בזה כלום, אך כיון שאין לי לשלם ארקוד לפניך ריקודים נאים מה שאני יכול ועי"ז יתרבו הבאים כאן ותרויח עי"ז ממון הרבה כפי התשלומין המגיע לך, והנמשל ידוע.

ועפ"ז אפשר לומר 'חייב איניש', אם האדם מרגיש בנפשו שהוא חייב כלפי ד', שהרי השי"ת עושה עמו כל כך טובות וחסדים ולפי מעשיו אינו ראוי לכך, העצה הוא 'לבסומי בפורי', לזמר ולרקד לפני ה', לשמוח ולשמח אחרים, ועי"ז ישלם מעט מחובותיו לפני הבורא ב"ה אשר גומל עמו תמיד טוב וחסד.

(הרה"ח ר' מרדכי דוד עסטרייכער הי"ו)

'קיימו' - קבלת התורה בימי מרדכי היה מוכח מזה שקיבלו כבר - בכפיית ההר כגיגית

אמרו חז"ל (שבת פח.) 'ויתצבו בתחתית ההר' (שמות יט, יז), א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם וכו', אמר רבא אפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב (אסתר ט, כז) 'קיימו וקבלו היהודים', קיימו מה שקיבלו כבר, ופירש"י שבימי אחשורוש קיבלו בני"א את התורה מאהבת הגס שנעשה להם. ולכאורה קשה להבין האם בני"א שעמדו לפני הר סיני היו במדרגה יותר נמוכה מבני"א בימי אחשורוש, שהם הוצרכו לכפיית ההר ואילו בימי אחשורוש קיבלו את התורה מאהבה בלא כפייה, הרי לא יתכן לומר כך.

ונקדים מה שביאר בזה הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ראש ישיבת סלבודקא, דלפעמים יש שהסוחר אינו מבחין בטיב העסק שעומד לפניו, והוא צריך שיבאר איש עסקים שהוא מומחה בתחום הזה וידחוף אותו לעשות העסקה, ע"י שיאמר לו שיש כאן פוטנציאל לעשות ריוח נאה. וכן היה עם בני"א בבואם לפני הר סיני, שעדיין לא ידעו את הפוטנציאל הטמון בתוה"ק, הם לא הבינו כלל איזה עסק טוב יש להם כאן, להיות העם הנבחר, אבל הקב"ה הרי ידע שהתורה היא הדבר הטוב ביותר בעולם, ורצה ליתנה לישראל עם קרובו, על כן כפה עליהם ההר כגיגית, כדי להכריחם לעשות העסק הזה.

והנה בני"א בימי מרדכי ואסתר לא הוצרכו לכפייה, כי הם כבר ידעו את הפוטנציאל

כלומר אני מוכן ליתן לך שאלתך אבל רק 'עד חצי המלכות', רק עד דבר זה שגורם לחסרון במלכות שמים [אחרי כתבי כל זאת, מצאתי שכדברים האלו כתב הרה"ק רבי אהרן מקארלין זי"ע א בספר 'בית אהרן' (לפורים), וברוך שכיוונתי].

וזהו מה שאסתר המלכה נענתה ואמרה לו 'בוא המלך והמן היום', אשר כידוע שם הוי"ה נרמז במגילה כמה פעמים, אמנם רק כאן נרמז כסדרו בראשי התיבות 'בוא המלך והמן היום', ובזה אמרה לו שרצונה ובקשתה הוא שבמהרה ימחה שמו של עמלק ויהא השם שלם, אכ"ר.

(הרה"ח ר' אברהם ישעי' קליין הי"ו)

✽

הפושט יד ליתן צדקה אז נותנין לו שפע מן השמים

איתא בירושלמי (מגילה פ"א ה"ד) אין מדקדין במצות פורים, אלא כל מי שהוא פושט יד ליטול נותנין לו.

יש לבאר הכונה בדרך רמז, בהקדם הא דאיתא בתפארת שלמה (פר' פקודי ד"ה יהי) לבאר הכתוב (שמות ל"ט מ"ג) 'ויברך אותם משה' וברש"י, "אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם". ויש לדקדק למה היה צריך לברכם משה שתשרה ברכה במעשה ידיהם, הלא זהו מילתא דפשיטא אשר על המשכן ישרה השי"ת שכינתו.

ומבאר דברכת משה "שתשרה שכינה במעשה ידיכם", היינו על מעשה ידיהם בבתיהם שבזה ישרה השכינה, והיינו כמו שאמרו חז"ל (קידושין נ"ח ע"ב) "חיתה אחת פוטרת הכרי", ועל ידי שנותן האדם תרומה מתברכים כל נכסיו, כך בירכם משה שבזכות עבודתם ותרומתם לתרומת המשכן יתברכו כל מעשה ידיהם הנותנים בביתם.

ובזה יש לבאר הכוונה "כל הפושט יד", והיינו שפושט ידו לכיסו לתת צדקה ביום הפורים, "נותנין לו", נשפע להנותן ברכת שמים מעל לתוך כיסו, שמתברך משמים בכל הברכות האמורות בתורה, שישירה שכינה במעשה ידיו.

(הרה"ח ר' שלמה יוסף באש הי"ו)

מדור מעמדי

שהיות שהם מבוססים יש להם איזה היתר לעשות כן.

והנה 'רבה' רומז למי שמרגיש עצמו כגדול לעומת חבירו, והוא מדמה בליבו שחבירו הוא רק בבחינת 'זירא', דהיינו מלשון זעירא, וזה האיש שהוא בבחינת 'רבה' יושב מבוסס בסעודת פורים ושוחט את חבירו שנדמה לו שהוא קטן ממנו בבחינת 'זירא', וזאת ע"י ששופך את דמו ושם אותו ללעג וקלס לעיני כל הקהל.

והנה אם אדם הלבין פני חבירו, צריך הוא לילך לבקש ממנו שימחול לו על מה שציערו, אבל איתא בספ"ק שהאדם שנתבזה קשה לו מאוד למחול על עלבונו, והקב"ה נותן לו כוחות מיוחדים בבחינת 'נס' שיוכל למחול למי שציערו.

וזה הרמז בדברי חז"ל, להורות

לנו הדרך הישרה גם כשהאדם מבוסס בפורים, 'רבה ורבי זירא' עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא, היינו האיש שהוא בבחינת 'רבה' שחט את חבירו שהוא בבחינת 'זירא', ולמחר בעי רחמי ואחייה, היינו שכאשר תפס את עצמו והבין מה שעשה ביקש רחמים מחבירו שימחול לו, אך אין זה היתר לעשות כן שוב לשנה הבאה, וזהו 'לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי', היינו שרצה שוב לשנות על איווולתו ולבייש את חבירו בשעה שהוא מבוסס, 'אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא', לא בכל עת נעשה הנס שהקב"ה יתן לי כוחות למחול לך, דאמנא אכן בשנה שעברה מחלתי לך אך אין אתה יכול על זה החשבון לבייש אותי בשנית, כי 'לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא' שאקבל כוחות מיוחדים מן השמים למחול על עלבוני בלב שלם.

ומזה יש ללמוד עד כמה צריך זהירות גם בעת שמקיימים מצות 'לבסומי', שלא לפגוע ח"ו באחרים, אלא לקיים מצות היום בלי שום מכשול כדת וכראוי על צד היותר טוב.

(הרה"ח ר' וועלדול פערלדמאן הי"ו)

גם בפורים יש להיזהר שלא להלבין פני חבירו

אמרו חז"ל (מגילה ז:) רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא, למחר בעי רחמי ואחייה, לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי, אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא.

אפשר לומר בדרך רמז, דהנה בפורים מצוה להשתכר, אך יש בני אדם שמתוך שהם מבוססים כהוגן הם משלחים חרצובות לשונם באחרים, וגורמים ח"ו הלבנת פנים שהוא כשפיכות דמים, כמ"ש חז"ל (ב"מ נח:) כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים וכו' דאזיל סומקא ואתי חוורא, והם מדמים לעצמם

הטמון בתוה"ק, הם כבר הבינו שהקב"ה נתן להם את התוה"ק לטובתם הנצחית, הם ראו במשך הדורות איך שהקב"ה באהבתו מסוכך בכנפיו על בני"י לשמורם ולהצילם, ולכן הגם שהיו במדריגה נמוכה עכ"ז קיבלו את התורה מאהבה. נמצא שאין מזה שום הוכחה שהם היו במדריגה גבוהה יותר מבנ"י במעמד הר סיני, כי יתכן שהם לא היו אומרים כלל 'נעשה ונשמע', רק עכשיו שכבר הכירו בטיב העיסקה היו מוכנים לקבל את התורה באהבה, ע"כ.

ולפי"ז אפשר לומר 'קיימו מה שקיבלו כבר', מה' רומז לטעם הדבר כדאיתא בהגש"פ 'על שום מה', היינו זה שבנ"י 'קיימו' מחדש את קבלת התורה מאהבה, היה מכח 'שקיבלו כבר', מכח הקבלת התורה שקיבלו אבותיהם בכפייה לפני הר סיני, עי"ז הכירו וידעו בטיבה של התורה, כי טוב סחרה מכל סחורה, ולכן מאהבת הנס בימי מרדכי קיבלו עליהם את התורה מאהבה.

ואפשר להוסיף, דהנה אמרו חז"ל (מו"ק יח:) ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזים למעלה בת פלוני לפלוני, נמצא שהקב"ה כבר החליט השידוך, וכבר ראה את הפוטנציאל הטמון בשידוך זה עם כל הדורות העתידין לצאת מהם, אבל לפעמים עומדים אבי החתן ואבי הכלה ועושים חשבונות האם השידוך הוא טוב ואינם יודעים מה להחליט, על כן שולח הקב"ה שדכן, והשדכן דוחף אותם לגמור השידוך, בבחינת 'כפייה כגית', ואז נשלם ונגמור השידוך בכי טוב.

וזה נרמז בדברי חז"ל 'קיימו מה שקיבלו כבר', 'קיימו', מה הסיבה שיכול להיות קיום להקים בית נאמן בישראל, מה שקיבלו כבר, מכח מה שנקבע הדבר מן השמים מ' יום קודם יצירת הולד, רק שלפני גמר השידוך צריך קצת 'כפייה' כענין שהיה קודם מתן תורה. ובדרך רמז אפשר לומר ש'קיימו' נוטריקון מ' יום קודם יצירת ו'לד, היינו שכל קיום השידוך הוא עי"י מה שקיבלו כבר, עי"י שנקבע הדבר מ' יום קודם היצירה, בבחינת 'כפייה' ההר כגית', ועכשיו צריך רק לגמור השידוך ולהוציא אל הפועל למזל טוב.

(הרה"ח ר' מרדכי אילאוויטש הי"ו)

בפורים נשפע ישועות, רפואות, מחילת עוונות, בני חיי ומזוני

משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט.). 'מרבין' נוטריקון מ'צמיח' ישועות ב'ורא ר'פואות נ'ורא' 'בשמחה' נוטריקון מ'חוק ב'רחמי' ה'רבים' ש'טרי ח'ובותינו, 'בשמחה' נוטריקון ב'ני ח'יי מ'זוני ה'ני ש'לושה.

(הרה"ח ר' אלי שווייצער הי"ו)

הטעם שנזכר 'מרתף' של יין בריש מס' פסחים

בסעודה שניה של יום הפורים שנת תשכ"ט לפ"ק אמר כ"ק מרן אדמו"ר מפאפא זצוק"ל (בעל יחי יוסף), שהיום הוא שלשים יום קודם חג הפסח, וצריך לדרוש בהלכות הפסח שלשים יום קודם הפסח (פסחים ו.), על כן צוה מרן רבינו להביא משניות מסכת פסחים.

והתחיל מרן רבינו בלימוד המשנה הראשונה 'אור לארבעה עשר' וכו', וכשסיים ללמוד המשנה אמר בדרך צחות, דאפשר שמפני זה נקטו במשנה משל של מרתף יין, כי צריכים להתחיל בפורים ללמוד הלכות פסחים, ובפורים הוא עת ששותים יין, על כן נקטו במשנה מרתף של יין.

(רשימת הר"ר שלמה מאנדל ז"ל)

דביקות בצדיקים על ידי הניגונים שלהם

במבוא לפ' בשלח-שירה האריך ידינו הרה"ג ר' שמואל אהרן חנני טענענבוים שליט"א נפלאות בענין עבודת הנגינה בחצרות הצדיקים הקודמים, והננו להוסיף בזה מה שמצאנו כתוב בספר נפלאים מעשיך מהרה"ח ר' פרץ לעפקאוויטש ז"ל אודות רבו הגדול הגה"צ אב"ד פאיע זצ"ל הי"ד, שאמר לו שבמה שאנו מנגנים ניגוני קודש מהצדיקים הקודמים הרי אנו סומכים בזה על דעתם ועל כוונתם, ואף שאין אתנו יודע מה לכוון בעת התפילה, אבל על ידי שירם וזמרם שאנו מנגנים אנו זוכים להעלות תפילותינו על ידיהם. והוסיף שכל זה הוא בתנאי שמנגנים הניגון בדיוק בלי שום שינוי, שאם משנים תנועות הניגון אז כבר לבשה פנים חדשות ואין זה אותו ניגון. ואמר לו לר' פרץ קינד לעבן דו וועסט דאך אמאל זיין א בעל תפילה, איז לערן דיך אויס צו זינגען פונקטליך.

והיה שם בתוך תלמידי הישיבה בחור אחד מכפר קיש-פעסט' שהיה מקום פשוט מאוד מלא אנשי אשכנז הרחוקים מאוד החסידות, והוא נמשך מאוד אחר רבו הנ"ל ונתהפך לחסיד נלהב, וכשחזר לעירו קיבץ חבורה של בחורים בשבת וזימר עמהם בעת רעוא דרעוין ניגוני צאנז שקלט מרבו שהיה בקי נפלא בניגוני צאנז, וכשסיפר הדבר לרבו נתרש מאוד ואמר לר' פרץ 'כשמשח צדקיני יתגלה בקרוב הרי הרה"ק מצאנז זי"ע יכיר לי טובה שאפילו בכפר קיש-פעסט נתעוררו על ידי השירי קודש שלו'.

ועוד חשוב לציין מה שמובא בס' דברי חנה מהרה"ק מקאלאשיץ זי"ע הי"ד, שאמר שבניגון יש גם כן שפתותיו דובבות בקבר, אך הוסיף ואמר שהוא דוקא אם המחבר חיברו לשם שמים. ובספר ניצוצי קודש (מנהגי ראפשיץ) הביא בשם הרה"ק ר' לייבוש מרדכי מצאנז זצ"ל שא' מן הדרכים שאפשר להתדבק בצדיקים הקודמים הוא על ידי שמזמרים הניגונים שלהם.

(המערכת)

דבר צחות

ביום השביעי כטוב לב המלך ביין, והיה אז סעודת שבת, וכידוע (עי' זוה"ק ח"ג רעג) שבשבת אין חוששין לזוגות, לכן היתה יכולה לעשות 'משתי נשים'.

ולפי"ז יתבאר לשון הזמר (יום זה מכובד) 'אכול משמנים שנה ממתקים', דלפי שבשבת אין חוששין לזוגות לכן מותר לאכול 'שתי ממתקים'.

(הרה"ח ר' שלום אליעזר דים הי"ו)

זימי הפורים לא יהיו נבטלין – דבר שבמנין אינו בטל

איתא במדרש (שוח"ט משלי ט, ב) 'טבחה טבחה מסכה יינה', אמר ר' אבהו זו אסתר המלכה וכו', 'אף ערכה שלחנה' שערכה לה שולחן בעולם הזה ולעולם הבא, שכל המועדים יהיו בטלין וימי הפורים לא יהיו נבטלין לעולם שנאמר (אסתר ט, כח) 'ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם', עיי"ש, וכן יסד הפייטן (יוצרות לשבת זכור) 'ואם כל המועדים יהיו בטלים ימי הפורים לא נבטלים'. ונתקשו המפרשים למה דייקא ימי הפורים לא יהיו נבטלים יותר משאר המועדים.

ויש לומר בדרך צחות, דהרי הדין הוא דבר שבמנין אינו בטל, והנה גבי פורים אמרינן בגמ' (חולין קל"ט) 'המן מן התורה מנין וכו', אסתר מן התורה מנין וכו', מרדכי מן התורה מנין וכו', הרי לנו שהיו"ט פורים הוא 'דבר שבמנין', וכיון שדבר שבמנין אינו בטל לכן ימי הפורים לא יהיו נבטלים לעולם.

(הרה"ח ר' בצלאל דים הי"ו)

אוי לרשע ואז לשכיני

בדרך צחות, יהודי שלא היה לו מגילה כשרה הכתובה על גבי קלף, השתמש במגילה הנדפסת, ובכל מקום שנכתב 'המן', לקח עטו בידו ומחק בחוזק יד עד שנחתכה התיבה לגמרי. ניגש אליו אחד ואמר לו 'אנטשולדיגט, בצידו השני של הדף נכתב 'מרדכי', ולמה אתה מוחק שמו? השיב היהודי 'אוי לרשע ואז לשכיני'... ואפשר לומר שזה כוונת חז"ל 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'.

(כ"ק אדמו"ר מ'חאצאצק שליט"א)

"כול מראש חודש" – משנכנס אדר ירגיל עצמו בשתיית יין

אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפורי' עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז). יש להבין איך שייך לחייב כל אדם לשתות יין ולהשתכר, הרי יש בני אדם שמצד טבעם אינם יכולים לשתות כלל, וא"כ איך אפשר לחייב כל אחד להשתכר בפורים. עוד אמרו חז"ל (תענית כ"ט) 'אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה', ונתקשו הפוסקים כיצד מקיימים הלכה זו למעשה, איך מרבים בשמחה משנכנס אדר, הלא מה שנכלל בגדר חלק הטוב שבשמחה תמיד יש להרבות בו כדי לקיים 'עבדו את ה' בשמחה', וגם לפני שנכנס אדר, ומה שלא נכלל בגדר חלק הטוב של השמחה לעבודת השי"ת מאי שייך לומר בזה 'מרבים בשמחה' גם משנכנס אדר.

ויש לומר דקושיא חדא מיתרצת בחברתה, דאכן אדם שאינו רגיל בשתיית יין צריך הוא להרגיל את עצמו מראש חודש, ובכל יום ישתה מעט יותר, עד שבבוא יום הפורים יהיה מורגל בשתייה ועי"ז יוכל לקיים מ"ש חז"ל 'מיחייב איניש לבסומי בפורי'א'. והנה 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', היינו שתיכף מראש חודש יראה האדם להרבות בשמחה ע"י שירגיל עצמו בשתיית יין, באופן שביום הפורים גופיה יוכל לקיים מצות היום כדבעי.

ובעת שזכיתי להיות אצל הגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי ז"ל אמרתי לפניו חידוש זה, והיה לו מזה קורת רוח מרובה, והוסיף לומר "שמסתבר שע"פ הלכה צריך לעשות כן".

(כ"ק אדמו"ר מ'ארמזע שליט"א)

"שתי ממתקים" – דבשבת אין חוששין לזוגות

גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות וגו' (אסתר א, ט). י"ל בדרך צחות, דלכאורה קשה איך עשתה 'משתי נשים', הרי שתיים אסור משום 'זוגות'. ויש ליישב דהנה תיכף בפסוק שלאחריו נאמר

שפתותיו דובבות

קרעפיל בלי ה'ק'...

שגור בפי העולם בדיחותא על המאכל 'קרעפליך' שנוהגין לאכול בימי הפורים, שרק עכשיו בימי הגלות אנו אוכלין קרעפלעך, אבל לעתיד לבא בעת הגאולה אז כבר יאכלו 'רעפלעך' בעצמם, ולא רק כ'רעפלעך' בכ"ף הדמיון. ויש להבין פשר הענין מדוע יאכלו אז 'רעפלעך' ולא יצטרכו עוד לאכול קרעפלעך.

ויש להמתיק על פי עובדא דזהו אצל מרן הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע, שנכנס אליו פעם איש א' ותינה לפניו צרתו שצריך להתייבב לאנשי הצבא ורוצים לקחתו לחיל המלך, ואם יהיו לו שמונה מאות זהובים יוכל לפדות את עצמו, אבל אין בידו לפורטה אפילו שוה פרוטה. ענה לו הדברי חיים שיחזור אליו בקרוב ואז יהיו לו המעות.

ויזה בימי הפורים בעת הסעודה הביאו לו המרק ובתוכה הניחו עשורה קרעפלעך, ואכל ממנו שני קרעפלעך, ואחר כך הכריז בפני קהל המסובין לאמר שהיות שזקוק למעות לצורך דבר נחוץ על כן הוא מוכר את הקרעפלעך, כל קרעפלעך בעד מאה זהובים, ואמר שהתיבה 'הקרעפיל' בגימטריא כמנין 'פרנסה', על כן הוא מסוגל לפרנסה. והיו שם שמונה עשרים שנענו למבוקשו, וקנו הקרעפלעך בכסף מלא, וממילא כבר היו לו השמונה מאות זהובים.

וברתוך הנגידים היה שם ר' קלמן כהנא ע"ה מסיגוט, שהיה בר אוריין ובעל בעמיו, ושאל מאת הרה"ק מצאנז שהחשבון אינו עולה בדיוק, שהרי 'הקרעפיל' הוא מאה יותר מ'פרנסה', ענה לו מרן הקדוש שאכן הצדק אתו, אבל הוא כבר צירף המאה זהובים שנתנו בעד הקרעפיל, וממילא כבר יש לו עוד מאה לתיבת פרנסה והחשבון עולה יפה.

ונקדים עוד מה שפירש בספה"ק ייטב פנים מה שכתוב במגילה ובבבזה לא שלחו ידם, שכיון שקבלו התורה מחדש זכו בני ישראל למדרגה גבוה ונשגבה שלא הוצרכו לשלוח ידם להשיג חפצם, אלא הכל בא אליהם מבלי שיצטרכו לטרוח עבירו עיי"ש.

מנעתה יש לומר שמה שצריכים לשלם מאה זהובים כדי לזכות לפרנסה, זה אינו אלא בזמן הזה קודם הגאולה, אבל כשיבא משיח צדקינו יתעלו בני ישראל למעלה עליונה ולא יצטרכו עוד לשלם כלום בעד הפרנסה אלא יהיה להם פרנסה בריוח גדול מבלי שיצטרכו לעשות לזה כלום.

ממילא אתי שפיר מה שלעתיד לבא יאכלו 'רעפלעך', שלא יצטרכו עוד להק' זהובים לזכות לפרנסה, אלא באכילת הרעפלעך לבד יזכו לשפע טוב. ואי קשיא היאך החליפו קרעפלעך לזכות לפרנסה, התשובה פשוטה על פי המדרש ב' חיי שרה תבא בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז ותמלוך על קכ"ז מדינות, ובכן כיון שאסתר היתה בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז שנים ואצלה נאמר בת ק' כבת כ', על כן שפיר יש להחליף מק' לכ' וחזור חלילה.

(הרה"ח ר' שמואל דוד הכהן מאשקאוויטש ז"ל)

זיחל נח' - פורים הוא יו"ט שבחול איש האדמה' - כדי להשפיע דברים הגשמיים

בפורים שנת תרצ"ו אחר השתי' כדת כטוב לב המלך ביין אמר (כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל) לפרש בדרך צחות את הפסוק הנאמר בפרשת נח (בראשית ט, כ) 'ויחל נח איש האדמה ויטע כרם', על פי המעשה הידוע שפעם נזדמן מרן הקדוש אבי החכמים בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע לעיר ראווע, ולכבודו בא גם הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, ובא איש כפרי פשוט ואמר להרב מראפשיץ 'רבי ברכני בברכת הדיוט כמו שאמרו ז"ל (מגילה טו.) 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך', ושחקו כל העם ממנו, ואמר הרב מראפשיץ למה תשחקו ממנו הלא בצדק אמר דברים אלה, כי ברכת 'הדיוט' הכוונה על בני חיי ומזוני, דהיינו דברים פשוטים שצריך כל איש שיהיה לו, וזהו 'ברכת הדיוט', ודפח"ח.

ובזה אפשר לומר, דהנה כתבו הספרים הקדושים שע"כ לא קבעו את פורים ליו"ט כדי שמקדושת היום יושפע דברים גשמיים שהאדם צריך להם. והנה רש"י ז"ל כתב על הפסוק 'ויחל' שעשה עצמו חולין, ונח' הוא מלשון יו"ט שהוא 'מנוחה'. וזה הכוונה 'ויחל נח', שיו"ט זה נקבע בימי החול, והטעם 'איש האדמה', כדי שישפיע דברים ארציים, גשמיים לכל אחד, ואיזה יו"ט זה, ע"ז מסיים הכתוב 'ויטע כרם', ה'יו"ט ששותין יין לבסומי, וש"י.

(מושיען של ישראל ח"ו ע' תע"ג)

זיכרם

לא יסוד

מזינעם

זאגט
אריין די
דברי
תורה

וְנִכְתָּב
בְּסֵפֶר

אין די לנצח טעלעפאן
פראגראם, ווי עס שטייען
גרייט א שטאב פון
פערפעסניאלע עורכים
אפצושרייבן אייערע דברי
תורה רייד און געשמאק,
גרייט ארויסצוגעבן א
ספר.

איך האב פילע
רעיונות און חידושים
אין מגלת אסתר
וויאזוי קען איך דאס
אנוועק לייגן אז עס זאל נישט
פארגעסן ווערן?

מען סייעט זיך אויף מיט
א חודש'ליכע פלאן ביי
מונח בקופסא ווי מען קען
גרינגערהייט אריינזאגן און
איבערהערן די חידושי תורה און
רעיונות סיי ווען מ'ויל.

845-210-6668 #2

929.322.1414

קונטרס

המרכז דבר עניני סניבה והוצאת ספרים

מנהל
בית דין

איוור פרוזאטע ריקארדנג אוצר

טעל: 845.210.6668

פּעקס: 845.314.8486

אימעיל: chelkeiny@gmail.com

להכניס דברי
תורה בתוך הגליין
ולהעלות והארות:

הגליין נערך ע"י מכוני קונטרס
מ"ה אברהם ישע"י קליין
מ"ה יואל הכהן מאשקאוויטש
מ"ה משה אברהם לייפער
מ"ה שלמה הערשקאוויטש

חלקינו
בתורתך